

12.07.2011

**Informatīvais ziņojums par Darba aizsardzības jomas attīstības
pamatnostādņu 2008. – 2013.gadam īstenošanas gaitu**

SATURS

	Lpp.
Ievads	2
1. Situācijas raksturojums	3
1.1. Nelaiemes gadījumu darbā un arodslimību skaits	3
1.2. Darba aizsardzības normatīvo aktu ieviešana, uzraudzība un kontrole	5
1.3. Sabiedrības, darba devēju un nodarbināto informētības un zināšanu līmenis par darba aizsardzības jautājumiem	6
2. Politikas rezultāta, darbības rezultātu un rezultatīvo rādītāju izpilde	8
3. Rīcības virzienu īstenošanas gaita	12
3.1. Darba aizsardzības politikas plānošanas un izstrādes pilnveidošana	12
3.2. Valsts uzraudzības un kontroles mehānisma kapacitātes un efektivitātes paaugstināšana	14
3.3. „Preventīvās kultūras” iedzīvināšana sabiedrībā un uzņēmumos	16
3.4. Darba apstākļu uzlabošana ar likumdošanas un citām iniciatīvām	19
Secinājumi	23
Ziņojumā lietotie saīsinājumi	24

Ievads

Pamatojoties uz Ministru kabineta 2008.gada 17.aprīļa rīkojuma Nr.213 „Par darba aizsardzības jomas attīstības pamatnostādņēm 2008.–2013.gadam” 4.3. apakšpunktā noteikto, Labklājības ministrija ir izstrādājusi informatīvo ziņojumu par Darba aizsardzības jomas attīstības pamatnostādņu 2008.–2013.gadam (turpmāk – pamatnostādnes) īstenošanas gaitu (turpmāk – informatīvais ziņojums).

Informatīvā ziņojuma mērķis ir sniegt pārskatu par to, cik lielā mērā izdevies sasniegt pamatnostādņēs ietvertos mērķi trīs gadu laikā un uzlabot situāciju darba aizsardzības jomā Latvijā.

Pamatnostādņēs noteiktais Darba aizsardzības politikas pamatmērķis ir droša un veselībai nekaitīga darba vide, kas veicinātu darba mūža pagarināšanos, valsts un uzņēmumu ekonomiskā stāvokļa uzlabošanos un visas sabiedrības labklājības līmeņa paaugstināšanos.

Lai to sasniegtu, darba aizsardzības politikai 2008.–2013.gadā tiek izvirzīti šādi apakšmērķi:

1. Darba aizsardzības politikas plānošanas pilnveidošana, iesaistot valsts darba aizsardzības institucionālajā sistēmā Nacionālo darba vides institūtu zinātniski pamatotas un uz praktiskām problēmām orientētas darba aizsardzības politikas izstrādei un ieviešanai.

2. Valsts uzraudzības un kontroles mehānisma kapacitātes un efektivitātes paaugstināšana.

3. „Preventīvās kultūras” iedzīvināšana sabiedrībā un uzņēmumos, paaugstinot sabiedrības, bet jo īpaši darba devēju un nodarbināto zināšanas un informētības līmeni par darba aizsardzības jautājumiem.

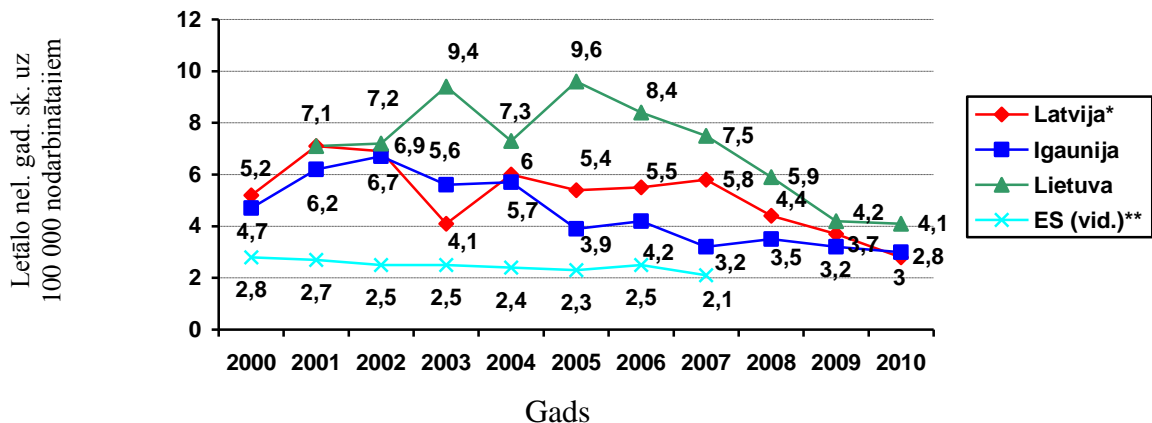
4. Ekonomisko stimulu un valsts atbalsta nodrošināšana darba devējiem, palīdzot un motivējot darba vides un darba apstākļu uzlabošanu uzņēmumos.

Pamatnostādņēs noteikto mērķu īstenošanai ar Ministru kabineta 2008.gada 4.novembra rīkojumu Nr.684 ir apstiprināta Darba aizsardzības jomas attīstības programma 2008.–2010.gadam, kā arī ar ar Ministru kabineta 2011.gada 20.aprīļa rīkojumu Nr.171 apstiprināts Darba aizsardzības jomas attīstības plāns 2011.–2013.gadam. Informatīvais ziņojums par Darba aizsardzības jomas attīstības programmas 2008.–2010.gadam izpildi, kas izstrādāts saskaņā ar Ministru kabineta 2008.gada 4.novembra rīkojuma Nr.684 „Par darba aizsardzības jomas attīstības programmu 2008.–2010.gadam” 4.2. apakšpunktu, ir iesniegts Ministru kabinetā vienlaicīgi ar šo informatīvo ziņojumu.

1. Situācijas raksturojums

1.1. Nelaiemes gadījumu darbā un arodslimību skaits

Rādītāji, kas tradicionāli raksturo situāciju darba aizsardzības jomā, ir darbā notikušo nelaiemes gadījumu un arodslimību skaits. Kopš 2008.gada darbā notikušo nelaiemes gadījumu skaits ir nepārtraukti samazinājies – 2010.gadā, salīdzinot ar 2009.gadu, kopējais nelaiemes gadījumu skaits ir samazinājies par 1,3% (2010.gadā – 1187; 2009.gadā – 1203; 2008.gadā – 1781), bet smago nelaiemes gadījumu skaits ir samazinājies par 6,3% (2010.gadā – 164; 2009.gadā – 175; 2008.gadā – 265) un letālo nelaiemes gadījumu skaits samazinājies pat par 28% (2010.gadā – 23; 2009.gadā – 32; 2008.gadā – 44). Tomēr jāuzsver, ka Latvijā ievērojams skaits nelaiemes gadījumu darbā netiek reģistrēti un uzskaitīti (īpaši tie nelaiemes gadījumi, kas nav ar smagām sekām), tādēļ objektīvāki dati ir par smago un letālo nelaiemes gadījumu statistiku, ko var salīdzināt ar situāciju citās ES dalībvalstīs. Lai veiktu pēc iespējas objektīvāku salīdzinājumu, nelaiemes gadījumu skaits jāpārrēķina uz 100 000 nodarbinātajiem. 2010.gadā, salīdzinot ar 2009.gadu, Latvijā letālo nelaiemes gadījumu skaits uz 100 000 samazinājās par 24,3%, sastādot 2,8 letālos nelaiemes gadījumus uz 100 000 nodarbinātajiem, kas ļauj pietuvoties ES vidējam rādītājam (skat. 1.attēlu).

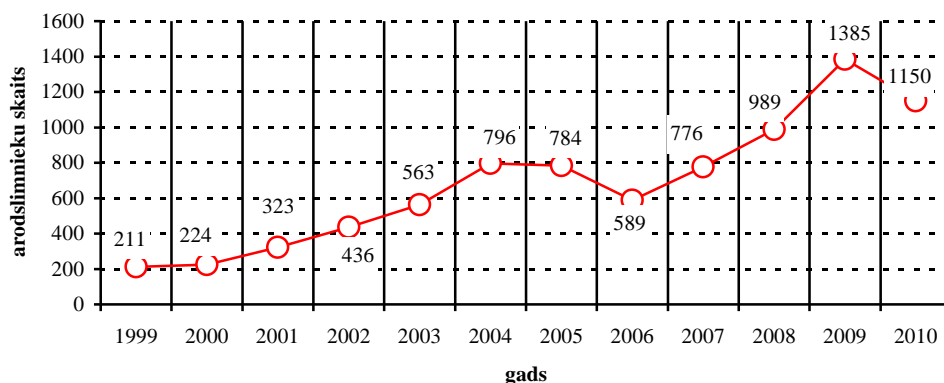

1.attēls. Letālo nelaiemes gadījumu skaits uz 100 000 nodarbinātajiem Latvijā, Igaunijā, Lietuvā un vidēji ES (2000.- 2009.),

datu avots: CSP, VDI, Igaunijas darba inspekcija, Lietuvas darba inspekcija un EUROSTAT
 * - Letālo nelaiemes gadījumu skaits uz 100 000 nodarbinātajiem aprēķināts, izmantojot Centrālās statistikas pārvaldes datus par pamatdarbā nodarbināto darba ņēmēju (algotu darbinieku) skaitu.
 ** - ES vidējie rādītāji ir pieejami par ES 15 dalībvalstīm.

Diemžēl nav pieejami statistikas dati par ES vidējo rādītāju kopš 2008.gada, tomēr, ņemot vērā atsevišķās valstīs pieejamos datus, var secināt, ka letālo nelaiemes gadījumu skaits darbā samazinās praktiski visās ES dalībvalstīs. Tātad neskatoties uz ievērojamo nelaiemes gadījumu skaita samazināšanos, Latvijā joprojām iet bojā vairāk darbinieku nekā vidēji ES.

Attiecībā uz arodslimībām jāatzīmē, ka tās neraksturo situāciju konkrētajā pārskata gadā, bet gan iezīmē to, kāda tā ir bijusi pirms 10 – 20 gadiem. Attīstoties tehnoloģijām darba procesi ir kļuvuši drošāki, tiek izmantotas mazāk kaitīgas vielas, ir pieejams vairāk informācijas par to, kā aizsargāt savu veselību un arī individuālo aizsardzības līdzekļu klāsts Latvijā ir kļuvis daudz plašāks nekā pirms 10 gadiem, tomēr reģistrēto arodslimnieku skaits Latvijā no 2007. – 2009.gadam ir strauji pieaudzis. Šāds pieaugums varētu tikt skaidrots ar to, ka pasliktinoties ekonomiskajai situācijai, daudzi iedzīvotāji vēlējas oficiāli nokārtot dokumentus arodslimības apstiprināšanai, jo tā ir iespēja saņemt kompensāciju. Vienīgi 2010.gadā ir vērojama reģistrēto arodslimnieku skaita stabilizācija – tas ir samazinājies par 17% attiecībā pret 2009.gadu (2010.gadā – 1150; 2009.gadā – 1385) (skat. 2.attēlu).

2.attēls. Pirmreizēji konstatēto arodslimnieku skaits Latvijā (1999. – 2010.gads),
datu avots: VDI

1.2. Darba aizsardzības normatīvo aktu ieviešana, uzraudzība un kontrole

Darba aizsardzības tiesisko bāzi joprojām veido 2001.gada 20.jūnija Darba aizsardzības likums (stājās spēkā ar 2002.gada 1.janvāri) un uz tā pamata ir izdotie vairāk nekā 30 MK noteikumi. Pamatā ES direktīvu prasības nacionālajos normatīvajos aktos ir pārņemtas, tomēr regulāri tiek pieņemtas arī jaunas ES direktīvas, kas noteiktos termiņos ir jāievieš. Tāpat regulāri tiek pilnveidoti un aktualizēti jau spēkā esošie normatīvie akti.

Uzraudzību un kontroli par darba aizsardzības normatīvo aktu ieviešanu nodrošina VDI. 2010.gadā VDI apsekojusi 10 477 uzņēmumu, kopā izsniedzot 5355 rīkojumus, kuros konstatēti 25 455 pārkāpumi. Apsekoto uzņēmumu un konstatēto pārkāpumu skaits ir līdzīgs 2006.gada rādītājiem (2006.g. – 10 588 apsekojumi, 25 147 pārkāpumi), tomēr šie rādītāji ir mazāki kā 2009.gadā (12 189 apsekojumi, 26 610 pārkāpumi), kas varētu būt skaidrojams ar inspektoru skaita samazinājumu. No visiem apsekojumiem 107 ir bijuši ar mērķi kontrolēt izdotā rīkojuma izpildi, tādējādi pārliecinoties, ka pārkāpums ir novērsts.

Situāciju darba aizsardzības jomā labi atspoguļo pētījumu dati. Jau 2006.gadā tika veikts pētījums „Darba apstākļi un riski Latvijā” (pieejams <http://www.lm.gov.lv/text/405>), kura rezultāti apliecināja darba aizsardzības jomas būtiskākās problēmas – darba devējiem bija samērā sliktas zināšanas par darba vidi un darba apstākļiem uzņēmumos, lielākajā daļā uzņēmumu darba aizsardzības tiesību aktu prasības netika pilnībā ievērotas, bet darbinieki slikti pārzināja savas tiesības un pienākumus darba aizsardzības jomā. Pēc 2010.gadā atkārtotā pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā”, kas tika veikts LDDK īstenotā ESF projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” ietvaros (pieejams <http://www.lm.gov.lv/text/405>) rezultātiem var secināt, ka situācija darba aizsardzības jomā pa šo laiku kopumā ir uzlabojusies, tomēr uzlabojumi ir salīdzinoši lēni.

Saskaņā ar 2010.gadā veiktā pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā” rezultātiem darba devēju pašnovērtējums par normatīvo aktu ievērošanu ir nedaudz samazinājies, tomēr joprojām saglabājas diezgan augsts – vērtējot sava uzņēmuma atbilstību darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām 10 baļļu sistēmā, kur 10 nozīmē atbilst pilnībā, bet 1 – neatbilst nemaz, vidējā atzīme, ar kādu darba devēji sevi vērtē ir 7,9 (2006.gadā – 8,1). Tomēr padziļināta analīze parāda, ka patiesā situācija uzņēmumos ar darba aizsardzības normatīvo aktu ievērošanu ir daudz sliktāka. Tā, piemēram, 47,1% darba devēju, kas ir atbildējuši, ka uzņēmuma darba vide atbilst Darba aizsardzības likumam (9 un 10 punkti pēc 10 punktu skalas), ir atzinuši, ka darba vides riska novērtējums uzņēmumā nav veikts, kaut arī tā ir viena no būtiskākajām Darba aizsardzības likuma prasībām. Šajā ziņā kopš 2006.gada, kad tā atbildēja 49,7% darba devēju, situācija ir nedaudz uzlabojusies, tomēr joprojām šis skaitlis ir ļoti augsts, kas norāda, ka darba devēji nav informēti par Darba aizsardzības likuma prasībām, bet uzskata, ka uzņēmumā viss ir kārtībā.

Kopumā pētnieki ir secinājuši, ka situācija Latvijā attiecībā uz darba vides riska novērtējuma atbilstību normatīvo aktu prasībām, vērtējot salīdzinājumā ar 2006.gadu, ir uzlabojusies, tomēr tā vēl joprojām vērtējama kā neapmierinoša, jo aptuveni pusē Latvijas uzņēmumu normatīvo aktu prasības attiecībā uz darba vides riska novērtēšanu pēdējā gada laikā nav tikušas ievērotas. Tomēr salīdzinot uzņēmumu īpatsvaru, kuros pēc pilna vai daļēja darba vides riska novērtējuma ir sastādīts preventīvo pasākumu plāns, tas ir pieaudzis no aptuveni 24% līdz aptuveni 30%, kas nav īpaši straujš uzlabojums, tomēr nozīmē, ka valstī veiktie darba aizsardzības pasākumi, kas vērsti sabiedrības informētības līmeņa paaugstināšanu, VDI attieksmes maiņu u.c., ir bijuši efektīvi un tie ir jāturpina īstenot.

Pamatnostādņu īstenošanas laikā veiksmīgi ir darbojusies 2006.gadā ieviestā darba aizsardzības pakalpojumu sistēma, kas ietver sevī kompetento institūciju un kompetento speciālistu darba aizsardzības jomā sniegtos pakalpojumus. 2008.gada 8.septembrī ir pieņemti jauni MK noteikumi Nr.723 „Noteikumi par prasībām kompetentām institūcijām un kompetentiem

speciālistiem darba aizsardzības jautājumos un kompetences novērtēšanas kārtību”, precizējot kompetento institūciju un kompetento speciālistu novērtēšanas kārtību, tajā skaitā nosakot detalizētākas prasības kompetento speciālistu sertifikācijas eksāmenam. 2010.gada beigās darbojas 33 kompetentās institūcijas – to kopējais skaits ir tāds pats kā 2008.gadā, kas uzskatāms par optimālu skaitu esošajā situācijā. Kaut arī 2009. un 2010.gada laikā kompetentas institūcijas statusu ir ieguvuši pieci komersanti, daļa no sākotnēji apstiprinātajām institūcijām ir pārtraukušas savu darbību. Kā kompetentie speciālisti uz 2010.gada beigām ir tiesīgi strādāt 708 speciālisti, kas ieguvuši augstāko izglītību darba aizsardzības jomā, kas ir gandrīz uz pusi vairāk kā 2008.gadā. 48 no tiem ir ieguvuši kompetenta speciālista sertifikātu piecus gadus pēc augstākās izglītības darba aizsardzības jomā iegūšanas. Saskaņā ar pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā” rezultātiem apmēram par 9% kopš 2006.gada ir uzlabojusies darba aizsardzības speciālistu apmierinātība ar kompetento institūciju un kompetento speciālistu sniegtajiem pakalpojumiem - risku novērtēšanu un pasākumu plāna sastādīšanu 2010.gadā kā kvalitatīvu novērtējuši 63,8% aptaujāto darba aizsardzības speciālistu (2006.gadā – 54,7%). 2010.gada pētījumā kompetento speciālistu un kompetento institūciju sniegto pakalpojumu kvalitāti izvērtēja arī darba devēji – 95,5% norādījuši, ka kompetento institūciju un kompetento speciālistu sniegtās konsultācijas ir praktiski izmantojamas, kas ir ļoti augsts rādītājs, tomēr jāatzīmē, ka darba devēji ne vienmēr ir pietiekami ziņoši darba aizsardzības jomā, lai varētu objektīvi izvērtēt pakalpojumu kvalitāti.

Attiecībā uz sociālā dialoga jautājumiem pētījuma rezultāti liecina, ka uzņēmumu skaits, kuros ir ievēlēti darbinieku pārstāji, ir palicis praktiski nemainīgs (2006.gadā - 8,7%, 2010.gadā - 8,8%), tomēr ir samazinājies uzņēmumu skaits, kuros ir nodarbināto uzticības personas (no 9,1% - 2006.gadā līdz 6,9% - 2010.gadā). Gan 2010.gada aptaujā, gan 2006.gada aptaujā visos gadījumos novērojama tendence – jo lielāks uzņēmums, jo biežāk uzņēmumā ir darbinieku pārstāvji. Tas liecina, ka sociālais dialogs lielajos uzņēmumos ir labāk attīstīts.

1.3. Sabiedrības, darba devēju un nodarbināto informētības un zināšanu līmenis par darba aizsardzības jautājumiem

Sabiedrības, bet jo īpaši darba devēju, nodarbināto un darba aizsardzības speciālistu informētības un zināšanu līmenim par darba aizsardzības jautājumiem ir ļoti liela nozīme, jo tas veido sabiedrības attieksmi pret darba aizsardzības jautājumiem. Sabiedrības informēšanai tiek izmantoti dažādi veidi – tiek izstrādāti dažādi informatīvie materiāli un veikti pasākumi ESF projektu ietvaros, kā arī izmantojot darba negadījumu speciālā budžeta līdzekļus.

Diemžēl 2010.gadā veiktajā pētījumā „Darba apstākļi un riski Latvijā” atšķirībā no 2006.gada pētījuma sabiedrība kopumā netika aptaujāta, tādēļ nav salīdzināmu datu par sabiedrības informētību par darba aizsardzības

jautājumiem – šādus datus plānots iegūt 2013.gadā. Tomēr no pētījuma datiem var iegūt priekšstatu par darba devēju un nodarbināto informētības līmeni.

2010.gada pētījumā 24% darba devēju ir atbildējuši, ka neviens nodarbinātais viņu uzņēmumā nav pakļauts riska faktoriem, kas ir par 19% mazāk kā tas bija 2006.gadā veiktajā aptaujā (43%), tātad darba devēju izpratne par šiem jautājumiem joprojām nav pietiekoša, bet tā uzlabojas, un arvien vairāk darba devēju apzinās, ka faktiski nepastāv darbi, kuros uz nodarbinātiem neiedarbotos neviens darba vides riska faktors. Par pozitīvu tendenci liecina arī tas, ka 2010.gada aptaujā pieaudzis to respondentu skaits, kas apgalvo, ka visi darbinieki viņu uzņēmumā ir pakļauti kaitīgajiem darba vides faktoriem – ja 2006.gadā tā teica tikai 16,0% respondentu, tad tagad to apgalvo jau 30,8% respondentu, kas ir par 14,8% vairāk.

Kā viena no būtiskākajām problēmām darba aizsardzības jomā jāmin nodarbināto zemais informētības līmenis – tikai 51,7% (2006.gadā - 61,2%) darba devēju ir veikuši savu pienākumu – informējuši nodarbinātos par viņu darba vietas darba vides riska faktoriem (ķīmiskajiem, fizikālajiem, ergonomiskajiem, psihosociālajiem, traumatisma riska faktoriem u.c.), pie kam šo respondentu skaits salīdzinot ar 2006.gada aptaujas datiem ir samazinājies par 9,5%, kas ir ļoti negatīva tendence un liecina par to, ka pastāvošajos ekonomiskajos apstākļos darba devēji šo savu pienākumu ir atstājuši novārtā, kaut arī apmācībai parasti īpaši finanšu līdzekļi nav nepieciešami. 2010.gadā par 3,2% pieaudzis arī to respondentu skaits, kas uzskata, ka šāda informācija uz viņiem neattiecas (2006.gadā – 17,8%, 2010.gadā – 21,0%), tātad arī paši darbinieki neizprot jautājumus, kas saistīti ar darba vides riskiem un to iespējamo iedarbību uz viņu veselību un drošību. Šo faktu apliecina arī atbildes, kas saņemtas uz jautājumu – vai respondenti savā darba vietā pēdējā gada laikā ir saņēmuši informāciju par darba vides riska faktoru ietekmi uz veselību un nepieciešamajām veselības pārbaudēm. Uz šo jautājumu 15,1% (2006.gadā - 18,6%) respondentu atbildējuši, ka šis jautājums uz viņiem neattiecas vai šāda informācija nav nepieciešama.

Pētījuma dati liecina, ka mazāk informēti nekā citu vecuma grupu pārstāvji ir nodarbinātie jaunieši vecumā no 18-24 gadiem, turklāt informētības līmenis arī šajā nodarbināto grupā ir samazinājies (2006.gadā par riska faktoriem informēti 51,4% jauniešu, pārējās vecuma grupas – 55,1–58,7%; par iespējamo ietekmi uz veselību informēti 53,1% jauniešu, pārējās vecuma grupas – 58,5–65,5%; 2010.gadā – par riska faktoriem informēti 41,4% jauniešu, pārējās vecuma grupas – 51,3–55,5%; par iespējamo ietekmi uz veselību informēti 49,5% jauniešu, pārējās vecuma grupas – 53,3–61,5%).

2. Politikas rezultāta, darbības rezultātu un rezultatīvo rādītāju izpilde

Pamatnostādnēs minētais politikas rezultāts paredz panākt letālo nelaiemes gadījumu darbā (rēķinot uz 100 000 nodarbinātajiem) skaita samazinājumu līdz 2013.gadam par 30% attiecībā pret 2007.gada rādītājiem.

Salīdzinot ar 2007.gadu, letālo nelaiemes gadījumu skaits uz 100 000 nodarbinātajiem līdz 2010.gada beigām jau bija samazinājies par 51,8%, kas būtiski pārsniedz pamatnostādnēs noteikto politikas rezultātu. Šāds uzlabojums apliecina līdz šim īstenoto pasākumu efektivitāti situācijas uzlabošanā, kā arī daļēji var tikt skaidrots ar uzņēmējdarbības samazināšanos ekonomiskās krīzes ietekmē, īpaši bīstamajās nozarēs, piemēram, būvniecība, rūpniecība, kokapstrāde, u.c. Tomēr turpmākajos gados ir ļoti būtiski saglabāt šo pozitīvo tendenci un tuvināt letālo nelaiemes gadījumu skaitu ES vidējam rādītājam, nosakot jaunus, kā arī turpinot īstenot iesāktos pasākumus darba apstākļu uzlabošanai Latvijā, kas pašreizējos ekonomiskajos apstākļos ir nopietns izaicinājums finansējuma trūkuma dēļ.

Pamatnostādnēs noteiktie darbības rezultāti un rezultatīvie rādītāji pamatā ir uzlabojušies, salīdzinot ar 2007.gadu, tomēr atsevišķi rādītāji pretēji plānotajam ir pasliktinājušies, īpaši attiecībā uz politikas plānošanas un kontroles kapacitāti, jo pēdējos gados ir samazināts valsts iestāžu budžets, kā rezultātā tika samazināts arī LM un VDI darbinieku skaits.

Pamatā dati par rezultatīvo rādītāju izpildi ir iegūti no pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā”, tomēr atšķirībā no 2006.gadā veiktā pētījuma, 2010.gadā veiktajā pētījumā netika veikta Latvijas iedzīvotāju aptauja, tādēļ nav pieejami salīdzinoši dati par sabiedrības, tajā skaitā jauniešu informētību par darba aizsardzības jautājumiem. Šādus datus ir plānots iegūt 2013.gadā, atkārtoti veicot pētījumu „Darba apstākļi un riski Latvijā”.

Darbības rezultātu un rezultatīvo rādītāju izpilde

Darbības rezultāti		Rezultatīvie rādītāji	Izpilde
1. Nodrošināta efektīva darba aizsardzības politikas plānošana un izstrāde	1.1. Darba aizsardzības institucionālajā sistēmā iesaistīts Nacionālais darba vides institūts.	Noslēgts deleģēšanas līgums ar RSU DDVVI atbalsta sniegšanai LM un VDI darba aizsardzības politikas izstrādei un ieviešanai	Starp VSAA, LM un RSU DDVVI 2010.gada 7.jūnijā ir noslēgts trīspusējs sadarbības līgums, kā ietvaros par darba negadījumu speciālā budžeta finansējumu katru gadu tiek īstenoti preventīvie pasākumi – izdoti dažādi informatīvie materiāli, kā arī sākot ar 2009.gadu tiek īstenoti arī semināri darba aizsardzības speciālistiem par dažādiem aktuāliem jautājumiem.

			Tomēr deleģēšanas līgums par citām funkcijām, tajā skaitā par atbalsta sniegšanu LM un VDI, ar RSU DDVVI nav noslēgts.
	1.2. Palielināta LM Darba departamenta kapacitāte darba aizsardzības jautājumos.	LM personāls palielināts par 3 darbiniekiem, kuri strādātu ar darba aizsardzības jautājumiem, un 3 papildus darbinieki piešķirti DLTSA sekretariāta funkciju nodrošināšanai un sociālā dialoga jautājumu risināšanai	Pretēji plānotajam sakarā ar valsts budžeta konsolidācijas pasākumiem LM personāls, kas strādā ar darba aizsardzības jautājumiem, samazināts par 3 darbiniekiem – šobrīd LM Darba departamenta Darba attiecību un darba aizsardzības politikas nodaļā ar darba aizsardzības jautājumiem strādā 2 darbinieki. Arī DLTSA sekretariāta funkcijas veic LM Darba departamenta Darba attiecību un darba aizsardzības politikas nodaļas darbinieki, papildus darbinieki šim mērķim nav piešķirti.
2. Nodrošināta preventīva un efektīva valsts uzraudzība un kontrole darba aizsardzības jomā		VDI pieņemti papildus 69 darbinieki, t.sk. 67 inspektori	Pretēji plānotajam VDI darbinieku skaita palielinājumam VDI inspektoru skaits no 146 2008.gadā tika samazināts līdz 111 inspektoriem 2010.gadā, kas veido samazinājumu par 24%.
		Gadā preventīvi tiek apsekoti 50% no bīstamo nozaru uzņēmumiem (2006.gadā – 10%)	2010.gadā apsekots 4801 bīstamo nozaru uzņēmums, kas veido 14,1% no kopējā bīstamajās nozarēs darbojošos uzņēmumu skaita.
		Gadā tiek veiktas 10 inspicēšanas un informēšanas kampaņas uzņēmumos (2006.gadā – 1 kampaņa)	2010.gadā tika organizētas 6 inspicēšanas kampaņas, kopā apsekojot 959 uzņēmumus.
3. Uzlabojusies darba aizsardzības normatīvo aktu ievērošana		Riska novērtējums pilnībā un kvalitatīvi veikts (t.sk.	2010. gada pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā”

uzņēmumos	izstrādāts preventīvo pasākumu plāns) 70% bīstamo nozaru uzņēmumos un 55% no visiem uzņēmumiem kopā (2006.gadā 24% visu uzņēmumu)	dati liecina, ka darba vides risku novērtējums pilnībā ir veikts 31% uzņēmumu, līdz ar to secināms, ka tikai par aptuveni 2% gadā pieaug to uzņēmumu skaits, kuros ir kvalitatīvs darba vides riska novērtējums. Saskaņā ar pētnieku secinājumiem šo rādītāju būs iespējams sasniegt tikai pēc 2017.gada. Vidējais rādītājs bīstamajām nozarēm pētījumā nav noteikts, jo tajā tika analizētas tikai pamatnozares nevis visas nozares, kas iekļautas bīstamo komercdarbības veidu sarakstā. Aplūkojot atsevišķas nozares, visbiežāk pilnībā riska novērtējums veikts būvniecībā (60,2%) un veselības un sociālās aprūpes nozarē (56,6%), bet visretāk pilnībā riska novērtējums veikts papīra, papīra izstrādājumu un ražošanas un poligrāfijas nozarē (13,4%) un tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošanas nozarē (10%).
	80 % nodarbināto ir praktiski informēti un instruēti par darba vidē esošajiem darba vides riska faktoriem un drošām darba veikšanas metodēm (2006.gadā – 61%)	Saskaņā ar 2010.gadā veiktā pētījumā „Darba apstākļi un riski Latvijā” rezultātiem tikai 51,7% nodarbināto ir informēti par darba vides riska faktoriem, kas ir par apmēram 10% mazāk kā 2006.gadā, tātad šajā jomā situācija ir pasliktinājusies.
4. Uzlabojusies darba aizsardzības pakalpojumu kvalitāte un pieejamība	Par 20% palielinājies pakalpojumu saņēmēju pozitīvs vērtējums par darba aizsardzības pakalpojumu kvalitāti	2006. un 2010.gada pētījumu „Darba apstākļi un riski Latvijā” rezultāti nav precīzi salīdzināmi šajā rādītājā, jo 2010.gada

	(2006.gadā ar kompetento speciālistu sniegto pakalpojumu kvalitāti apmierināti 65% pakalpojumu saņēmēju, bet kompetento institūciju attiecīgi 57%)	pētījumā šis rādītājs ir aplūkots savādākā griezumā. 2010.gadā 63,8% darba aizsardzības speciālistu novērtējuši kompetento institūciju un kompetento speciālistu veikto risku novērtēšanu un pasākumu plāna sastādīšanu kā kvalitatīvu (2006.gadā šis rādītājs ir bijis 54,7%), tātad uzlabojums ir apmēram par 9%. 2010.gada pētījumā kompetento speciālistu un kompetento institūciju sniegto pakalpojumu kvalitāti izvērtēja arī darba devēji – 95,5% norādījuši, ka kompetento institūciju un kompetento speciālistu sniegtās konsultācijas ir praktiski izmantojamas.
5. Uzlabojusies sabiedrības informētība par darba aizsardzības jautājumiem	80% sabiedrības ir informēti par darba aizsardzības jautājumiem, t.sk. 50% ir labi informēti (2006.gadā – 72% un attiecīgi 27%)	Nav salīdzināmu datu par sabiedrības informētību par darba aizsardzības jautājumiem. 2010.gadā veiktajā pētījumā „Darba apstākļi un riski Latvijā” sabiedrība kopumā netika aptaujāta, šādus datus plānots iegūt 2013.gadā.
6. Paaugstināta darba aizsardzības apmācības kvalitāte un darba aizsardzības speciālistu kompetence	Ar darba aizsardzības kvalitāti un iegūto zināšanu praktisko piemērošanu apmierināti 70% vecāko darba aizsardzības speciālistu, kas absolvējuši augstskolu pēc 2009.gada (2006.gadā - 43%)	Saskaņā ar 2010.gadā veiktā pētījumā „Darba apstākļi un riski Latvijā” rezultātiem ar darba aizsardzības kvalitāti un iegūto zināšanu praktisko piemērošanu apmierināti 61,3% vecāko darba aizsardzības speciālistu.
7. Bērni un jaunieši ir izglītoti par darba drošības jautājumiem	80% jauniešu ir informēti par darba aizsardzības jautājumiem, t.sk. 40% ir labi informēti (2006.gadā – 67% un attiecīgi 17,7%)	Nav salīdzināmu datu par sabiedrības informētību par darba aizsardzības jautājumiem. 2010.gadā veiktajā pētījumā „Darba apstākļi un riski Latvijā”

		<p>sabiedrība kopumā (tajā skaitā jaunieši) netika aptaujāta, šādus datus plānots iegūt 2013.gadā. Tomēr pētījuma dati liecina, ka nodarbinātie jaunieši vecumā no 18-24 gadiem ir mazāk informēti nekā citu vecuma grupu pārstāvji, turklāt informētības līmenis šajā nodarbināto grupā ir samazinājies (2010.gadā par riska faktoriem informēti 41,4% jauniešu (2006.gadā – 51,4%); par iespējamo ietekmi uz veselību informēti 49,5% jauniešu (2006.gadā – 53,1%).</p>
--	--	---

3. Rīcības virzienu īstenošanas gaita

3.1. Darba aizsardzības politikas plānošanas un izstrādes pilnveidošana

3.1.1. Ticamu datu, informācijas un zinātniskā atbalsta nodrošināšana

Lai izstrādātu efektīvu un uz problēmām orientētu politiku, ir nepieciešami ticami dati, informācija un zinātniskais atbalsts, kas atspoguļotu esošo situāciju un ļautu noteikt politikas prioritātes un veikt nepieciešamos pasākumus atklāto problēmu risināšanai.

Regulāri pieejamo informāciju un statistikas datus tāpat kā līdz šim apkopo VDI, ikgadējā pārskatā publicējot informāciju par VDI darbību, atklātajiem normatīvo aktu pārkāpumiem uzņēmumos, reģistrētajiem nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām, taču minētā informācija ir nepietiekoša darba aizsardzības politikas monitoringam. Turklāt no VDI datiem nevar spriest par patieso situāciju uzņēmumos, jo saskaņā ar starptautisko ekspertu vērtējumu, Latvijā ir ļoti augsts slēpto nelaimes gadījumu darbā skaits.

Lai nodrošinātu politikas veidotājus (LM) un tās uzraudzītājus (VDI) ar pēc iespējas objektīvu informāciju un zinātnisko atbalstu, pamatnostādņēs tika plānots izveidot Nacionālo Darba vides institūtu uz RSU DDVVI pamata, nosakot valsts funkciju deleģēšanu Darba aizsardzības likumā un noslēdzot ar RSU DDVVI deleģēšanas līgumu. Sākotnēji RSU DDVVI tika plānots deleģēt šādas galvenās funkcijas:

- 1) pētījumu veikšana un situācijas analīze par nodarbināto drošības un veselības jautājumiem;
- 2) konsultāciju un apmācību sniegšana LM un VDI darbiniekiem par darba aizsardzības jautājumiem;

3) darba vides riska faktoru mērījumu, t.sk. laboratorisko mērījumu veikšana pēc VDI pieprasījuma;

4) sabiedrības informēšana par darba aizsardzības jautājumiem, t.sk. Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras nacionālā kontaktpunkta Latvijā darbības nodrošināšana un preventīvo pasākumu īstenošana no negadījumu speciālā budžeta.

Tomēr 2009.gadā Saeima no iesniegtā likumprojekta „Grozījumi Darba aizsardzības likumā” svītvoja prasības, kas attiecas uz noteiktu valsts funkciju deleģēšanu RSU DDVVI, līdz ar to deleģēšanas līgums par informācijas un zinātniskā atbalsta sniegšanu LM un VDI ar RSU DDVVI nav noslēgts. Uz trīspusēja līguma pamata, kas 2010.gada 7.jūnijā noslēgts starp VSAA, LM un RSU DDVVI saskaņā ar likuma “Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām” 13.panta sesto daļu no iepriekš plānotajām funkcijām RSU DDVVI īsteno vienīgi preventīvos pasākumus, izmantojot darba negadījumu speciālā budžeta līdzekļus.

Šobrīd informāciju politikas veidotāji un citi interesenti var iegūt no veiktajiem pētījumiem – jau 2006.gadā Nacionālās programmas „Darba tirgus pētījumi” projekta „Labklājības ministrijas pētījumi” ietvaros tika veikts līdz tam pirmais un apjomīgākais pētījums darba aizsardzības jomā „Darba apstākļi un riski Latvijā”. LDDK īstenotā ESF projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” ietvaros 2010.gadā tika veikts atkārtots pētījums „Darba apstākļi un riski Latvijā”, kas ļauj salīdzināt situāciju salīdzinājumā ar 2006.gadu un spriest par attīstības tendencēm. Pētījuma rezultāti ir izmantoti arī šajā informatīvajā ziņojumā, izvērtējot sasniegto progresu. Lai turpinātu situācijas izvērtējumu dinamikā, 2013.gadā minētā ESF projekta ietvaros ir plānots vēl viens šāds pētījums.

3.1.2. Politikas plānošanas kapacitātes palielināšana

Darba aizsardzības politikas plānošanu un izstrādi nodrošina LM Darba departaments. Ar 2009.gada 1.decembri tika apvienota Darba departamenta Darba aizsardzības politikas nodaļa un Darba attiecību un sociālā dialoga nodaļa, izveidojot Darba attiecību un darba aizsardzības politikas nodaļu. Tika samazināts arī darbinieku skaits, tādejādi piecu darbinieku vietā, kas līdz tam strādāja ar darba aizsardzības jautājumiem, kopš 2010.gada ir tikai divi darbinieki. Pamatnostādnēs jau 2008.gadā kā problēma ir minēts nepietiekamais darbinieku skaits politikas plānošanai un citu ikdienas pienākumu veikšanai, plānojot to palielināt par 3 darbiniekiem, tomēr šobrīd tas ir nevis palielinājies, bet samazinājies pat vairāk nekā uz pusi, kaut arī normatīvo aktu skaits un jautājumu loks, kas jārisina nodaļas darbiniekiem, nemazinās. Ņemot vērā to, ka liela daļa darba laika ir jāvelta sarakstes, atskaišu un citu dokumentu sagatavošanai, normatīvo aktu pilnveidošanai un politikas veidošanai kapacitāte ir nepietiekama.

Pamatnostādnēs tika plānots paaugstināt arī NTSP DLTSA sekretariāta kapacitāti, pieņemot trīs darbiniekus, tomēr šobrīd DLTSA sekretariāta funkcijas

veic LM Darba departamenta Darba attiecību un darba aizsardzības politikas nodaļas esošie darbinieki – papildus darbinieki šim mērķim nav piešķirti.

3.2. Valsts uzraudzības un kontroles mehānisma kapacitātes un efektivitātes paaugstināšana

Lai nodrošinātu efektīvu un preventīvu valsts uzraudzību un kontroli darba aizsardzības jomā, novēršot iespējamus nelaimes gadījumus un nodarbināto veselības traucējumus, pamatnostādnēs tika plānots ievērojami stiprināt VDI kapacitāti, kā arī mainīt tās darbības metodes.

3.2.1. VDI kapacitātes paaugstināšana

Pamatnostādnēs sākotnēji tika plānots palielināt VDI darbinieku skaitu par 69 darbiniekiem, tajā skaitā par 67 inspektoriem, lai varētu pienācīgi veikt preventīvo darbu, kā arī samazināt darba aizsardzības pārkāpumu skaitu. Tomēr pretēji tam, ņemot vērā valsts budžeta konsolidācijas pasākumus, kopš 2008.gada būtiski ir samazināts arī valsts budžeta finansējums VDI pamatdarbībai, kā rezultātā tika samazināts arī VDI inspektoru skaits un atalgojums. Inspektoru skaits no 146 2008.gadā tika samazināts līdz 111 inspektoriem 2010.gadā, kas veido samazinājumu par 24%.

Lai stiprinātu VDI kapacitāti, 2008.gadā tika uzsākta ES struktūrfondu projektu īstenošana, tomēr arī tiem finansējums un īstenošanas termiņš tika samazināts, kā rezultātā netika īstenoti visi plānotie pasākumi:

1) ERAF projekta „VDI informatīvā centra izveide un darba apstākļu nodrošināšana atbilstoši veicamajām funkcijām” ietvaros tika izveidots VDI iekšējais informācijas centrs, veikts telpu remonts, iegādātas mēbeles un biroja tehnika. Ar 2009.gada 15.maija līguma grozījumiem samazināts projekta attiecināmais finansējums no 640 000 Ls uz 353 227 Ls, (MK 07.04.09. sēdes protokola Nr. 23 47.§, attiecīgi 2009.gada 25.jūnija grozījumi MK 2007.gada 30.oktobra noteikumos Nr.733 „Noteikumi par darbības programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma aktivitāti „Darba tirgus institūciju infrastruktūras pilnveidošana””), ar 2009.gada 28.decembra līguma grozījumiem samazināts projekta attiecināmais finansējums no 353 227 Ls uz 348 092,36 Ls (ietaupījumu un neatbilstoši veiktu izdevumu rezultātā).

2) ESF projekta „Darba tiesisko attiecību un darba drošības sistēmas uzraudzības pilnveidošana” ietvaros tika veikti pasākumi VDI personāla sistēmas uzlabošanai, inspektoru apmācībai, kā arī sabiedrības informēšanas pasākumi. Tomēr ar 2009.gada 6.jūlija grozījumiem tika samazināts projekta attiecināmais finansējums no 2 890 000 Ls uz 803 022 Ls, sasniedzamie rezultāti un projekta īstenošanas termiņš saīsināts līdz 2009.gada 31.decembrim (MK 31.03.2009. sēdes protokola Nr.22 50.§, attiecīgi 2009.gada 25.jūnija grozījumi 2008.gada 26.februāra MK noteikumos Nr.107 „Noteikumi par darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma apakšaktivitāti „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu uzraudzības

pilnveidošana”)), ar 2009.gada 22.decembra grozījumiem samazināts projekta attiecināmais finansējums no 803 022 Ls uz 654 678, 63 Ls (ietaupījumu un neatbilstoši veiktu izdevumu rezultātā). Finansējuma un izpildes termiņa samazinājuma dēļ netika pilnā mērā īstenoti visi plānotie pasākumi.

Ņemot vērā to, ka VDI kapacitāte pēdējos gados ir nevis paaugstinājusies, bet samazinājusies, un kopš 2009.gada beigām šim mērķim nav bijis pieejams arī ES struktūrfondu finansējums, sākot ar 2011.gadu atsevišķi pasākumi, tajā skaitā VDI inspektoru apmācības tiek īstenotas ESF projekta „Nodarbinātības valsts aģentūras kapacitātes pilnveide” ietvaros.

Kaut arī ERAF projekta ietvaros ir iegādāts biroja aprīkojums un mēbeles, joprojām nav atrisināts jautājums par inspektoru pietiekama tehniskā aprīkojuma nodrošinājumu, jo VDI trūkst aprīkojuma darba vides faktoru mērījumu veikšanai uzņēmumos, kā arī individuālo aizsardzības līdzekļu, kas garantētu viņu drošību un veselības aizsardzību uzņēmumu apmeklējuma laikā.

3.2.2. VDI darbības efektivizēšana

2008.gada 19.jūnijā Saeimā tika pieņemts jauns Valsts darba inspekcijas likums, kurā VDI atslogota no vairākām neraksturīgām funkcijām – bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības un tirgus uzraudzības funkcijas. Ir veikta virkne grozījumu arī citos normatīvajos aktos, atslogojot VDI no tādiem uzdevumiem kā rūpniecisko spridzināšanas darbu un pirotehniskos pakalpojumu atļauju izsniegšana, ikgadēja izglītības iestāžu apsekošana, dalība būvju pieņemšanā ekspluatācijā, u.c.

Tā kā nav noslēgts deleģēšanas līgums ar RSU DDVVI, VDI joprojām nodrošina Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības nacionālā kontaktpunkta uzturēšanu un darbību, kā arī sabiedrības informēšanu par darba aizsardzības jautājumiem, ko efektivitātes nolūkos bija plānots deleģēt RSU DDVVI.

VDI katru gadu veic tematiskās pārbaudes (preventīvās kampaņas) saskaņā ar VDI konkrētā gada prioritātēm, apmeklējot bīstamāko nozaru uzņēmumus un pastiprināti kontrolējot aktuālākos problēmjautājumus un darba vides riskus šajās nozarēs, kas ļauj samazināt nelaimes gadījumu risku. 2010.gadā tika organizētas 6 tematiskās pārbaudes (būvniecībā, kokapstrādes un mēbeļu ražošanas nozarē, par darba vides iekšējās uzraudzības veikšanu, par darba aprīkojuma atbilstību darba aizsardzības prasībām, par ķīmisko vielu risku novērtēšanu transportlīdzekļu apkopes nozarē, kā arī uzņēmumos, kuros atkārtoti notiek smagie un letālie nelaimes gadījumi darbā), kopā apsekojot 959 uzņēmumus.

Lai nodrošinātu lielāku VDI sniegto konsultāciju pieejamību, no 2010.gada maija ir atvērta otra konsultatīvā tālruņa līnija. Tā rezultātā 2010.gadā pa konsultatīvo tālruni tika sniegtas 37 624 konsultācijas, kas ir par 48,3% vairāk kā 2009.gadā. Savukārt, lai nodrošinātu informāciju un iespēju operatīvi paziņot VDI par notikušu nelaimes gadījumu darbā, VDI interneta mājas lapā www.vdi.gov.lv pieejama informācija darbā notikuša nelaimes gadījuma

pieteikšanai pa tālruni un nelaimes gadījuma pieteikšanas forma, kā arī plašāka informācija par VDI darbību un pieejamajiem pakalpojumiem.

Lai padarītu efektīvāku VDI darbu un atvieglotu informācijas apmaiņu starp VDI un citām iestādēm un privātpersonām, laika periodā no 2009.-2012.gadam VDI īsteno ERAF projektu „Valsts darba inspekcijas informatīvās sistēmas pilnveidošana un e-pakalpojumu ieviešana” ar kopējais projekta finansējumu 658 000 Ls apmērā, kura ietvaros tiek pilnveidota VDI informatīvā sistēma un izstrādāti 16 e-pakalpojumi.

3.3. „Preventīvās kultūras” iedzīvināšana sabiedrībā un uzņēmumos

3.3.1. Sabiedrības, jo īpaši darba devēju un darbinieku informēšana par darba aizsardzības jautājumiem

Sabiedrības, bet jo īpaši darba devēju, nodarbināto un darba aizsardzības speciālistu informēšanas un zināšanu līmenim par darba aizsardzības jautājumiem ir ļoti liela nozīme, jo tas veido sabiedrības attieksmi pret darba aizsardzības jautājumiem. Sabiedrības informēšanai tiek izmantoti dažādi veidi.

LDDK un LBAS īstenoto ESF projektu „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” ietvaros laika periodā no 2008.-2013.gadam tiek īstenoti dažādi pasākumi nodarbināto, darba devēju, bērnu un jauniešu informēšanai un izglītošanai par darba aizsardzības jautājumiem.

Ar 2009.gada 16.jūnija grozījumiem likuma “Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām” 13.panta sestajā daļā ir noteikts, ka darba negadījumu speciālā budžeta līdzekļus, bet ne vairāk kā 0,5% apmērā no gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktā darba negadījumu speciālā budžeta līdzekļu kopējā apmēra, izlieto, lai finansētu preventīvos pasākumus, kurus atbilstoši LM ieteikumiem īsteno RSU DDVVI. Starp VSAA, LM un RSU DDVVI 2010.gada 7.jūnijā ir noslēgts trīspusējs sadarbības līgums, kura ietvaros par minēto finansējumu katru gadu tiek īstenoti preventīvie pasākumi – izdoti dažādi informatīvie materiāli, kā arī sākot ar 2009.gadu tiek īstenoti arī semināri darba aizsardzības speciālistiem par dažādiem aktuāliem jautājumiem.

Saskaņā ar Valsts darba inspekcijas likuma 3.pantu viens no VDI uzdevumiem ir sniegt darba devējiem un darbiniekiem bezmaksas konsultācijas par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām. VDI regulāri organizē dažādus seminārus, kā arī 2008. un 2009.gadā ESF projekta „Darba tiesisko attiecību un darba drošības sistēmas uzraudzības pilnveidošana” ietvaros īstenoti dažādi apmācību semināri, izstrādāti informatīvie materiāli, kā arī pārraidīti TV un radio raidījumi. Tā kā nav noslēgts deleģēšanas līgums ar RSU DDVVI, nav izveidots informācijas centrs un darba aizsardzības izstāde RSU DDVVI telpās un konsultācijas iedzīvotājiem pamatā nodrošina VDI. Tāpat arī VDI turpina nodrošināt Eiropas Darba drošības un veselības

aizsardzības aģentūras nacionālā kontaktpunkta uzturēšanu un darbību, kas pilda nozīmīgu lomu sabiedrības informēšanā.

3.3.2. Darba aizsardzības jautājumu integrēšana visu izglītības līmeņu mācību programmās

Lai nodrošinātu darba aizsardzības prasību ievērošanu, apziņa par darba aizsardzības jautājumu nozīmīgumu ir jāveido jau no bērnības, lai tad, kad jauniešs pirmo reizi uzsāk darba gaitas, viņam jau būtu izpratne par drošu darba vidi un nepieciešamību aizsargāt savu drošību un veselību darbā. Darba aizsardzības un kopumā personiskās drošības jautājumi ir iekļauti skolu mācību programmās, tomēr šo jautājumu mācīšana skolās nereti notiek nesistemātiski, turklāt arī skolotājiem trūkst zināšanu par šiem jautājumiem un atbilstošām mācību metodēm.

Bērnu un jauniešu izglītošanā liela loma ir LBAS īstenotajam ESF projektam „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos”. Šī projekta ietvaros 2009. un 2010.gadā kopā VISC ir izstrādājis 10 apmācību moduļus (mācību programmas, mācību materiāli pasniedzējiem) par darba aizsardzības jautājumiem profesionālajām izglītības iestādēm dažādās nozarēs, līdz 2013.gadam ir plānots izstrādāt vēl 10 moduļus. Par šiem moduļiem tiek apmācīti arī profesionālo izglītības iestāžu pedagogi. Līdz 2010.gada beigām apmācīti 22 pedagogi, bet līdz 2013.gadam kopumā plānots apmācīt 168 pedagogus. Minētā projekta ietvaros tiek īstenoti arī citi pasākumi, kas veicina bērnu un jauniešu informētību:

1) katru gadu tiek organizēts konkurss „Profš” profesionālo skolu audzēkņiem par darba tiesību un darba aizsardzības jautājumiem, kas ir ieguvis lielu popularitāti un jauniešu atsaucību;

2) Sākot ar 2011.gadu norisinās konkurss „Smārts” vispārizglītojošo skolu skolēniem par darba tiesību un darba aizsardzības jautājumiem;

3) 2009. un 2011.gadā ir organizēta kampaņa „Drošais Todo”, kurā jaunāko klašu skolēnus atraktīvā veidā informē par drošības jautājumiem mājās un darbā.

VISC ir uzsācis ESF projektu „Profesionālo mācību priekšmetu pedagogu un prakses vadītāju teorētisko zināšanu un praktisko kompetenču paaugstināšana”, ko plānots īstenot līdz 2012.gadam. Šobrīd ir uzsākts projekta aktivitāšu pirmais posms, darbu uzsākušas vairākas darba grupas, tajā skaitā darba vides drošības un darba aizsardzības profesionālo kompetenču paaugstināšanas moduļa programmas teorētiskā moduļa izstrādes ekspertu darba grupa. Nākotnē teorētisko zināšanu paaugstināšanas moduļus plānots īstenot tālākizglītībasursos un e-vidē.

Jāpiemin, ka LDDK īstenotā ESF projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” ietvaros ir izstrādāta datorspēle jauniešiem, kas pieejama portālā www.prakse.lv un kurā jaunieši virtuāli var iejusties darba aizsardzības speciālista lomā un iepazīties ar raksturīgākajiem riskiem dažādās nozarēs.

3.3.3. „Preventīvās kultūras” veicināšana un praktiskas darba aizsardzības apmācības un instruktāžas veikšana uzņēmumos

Preventīvās kultūras veidošanos sabiedrībā var veicināt informēšanas pasākumi, kā arī īpaši darba devējiem un darbiniekiem domāti apmācību pasākumi. LDDK īstenotā ESF projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” ietvaros līdz 2010.gada beigām Rīgā un Latvijas reģionos kopā notikušas 84 apmācības darba devējiem par darba aizsardzības jautājumiem (kopā līdz 2013.gadam plānotas 198 apmācības). Šī projekta ietvaros tika veikts arī 100 000 darba vietu riska novērtējums bīstamo nozaru uzņēmumos, kā arī nodrošināta šajās darba vietās nodarbināto apmācība, ko veica kompetentas institūcijas.

3.3.4. Darba aizsardzības speciālistu un pasniedzēju kompetences un kvalifikācijas paaugstināšana

Darba aizsardzības apmācības sistēmas pamats tika izveidots jau 2003.gadā, paredzot darba aizsardzības speciālistiem divu līmeņu zināšanas – pamatlīmeņa zināšanas (160 stundu apmācība) un augstākā līmeņa zināšanas (1. un 2.līmeņa augstākā profesionālā izglītība). 2010.gada 10.augustā tika pieņemti jauni MK noteikumi Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”. Attiecībā uz darba aizsardzības speciālistu apmācību būtiskas izmaiņas jaunajā sistēmā nav, vienīgi atšķirībā no iepriekš spēkā esošajām prasībām šobrīd darba aizsardzības speciālisti ar pamatlīmeņa (160 stundu) izglītību darba aizsardzībā varēs veikt darba vides risku novērtēšanu visos uzņēmumos, kuros nav vairāk par pieciem nodarbinātajiem, arī tad, ja uzņēmums nodarbojas ar bīstamiem komercdarbības veidiem.

2.līmeņa augstāko izglītību daba aizsardzībā var iegūt Latvijas Universitātē, Rīgas Tehniskajā universitātē, Latvijas Lauksaimniecības universitātē, kā arī Daugavpils Universitātē, savukārt 1.līmeņa augstāko izglītību var iegūt Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijā un Rīgas Starptautiskā ekonomikas un biznesa administrācijas augstskolā. Līdz 2010.gada beigām 2. līmeņa augstāko izglītību ir ieguvuši vairāk kā 700 speciālistu. Kompetentajiem speciālistiem saskaņā ar 2008.gada 8.septembra noteikumu Nr.723 „Noteikumi par prasībām kompetentām institūcijām un kompetentiem speciālistiem darba aizsardzības jautājumos un kompetences novērtēšanas kārtību” prasībām reizi piecos gados ir jāveic atkārtota zināšanu pārbaude un jāsaņem kompetenta speciālista sertifikāts. Sākotnēji tika plānots noteikt regulāru zināšanu pārbaudi arī speciālistiem ar pamatlīmeņa zināšanām darba aizsardzībā, tomēr šādas prasības netika saskaņotas ar nepieciešamajām institūcijām, tādēļ tās netika noteiktas normatīvajos aktos un šobrīd speciālisti ar pamatlīmeņa zināšanām var strādāt kā darba aizsardzības speciālisti neierobežotu laiku.

Sākot ar 2009.gada 1.jūliju kontroli pār izglītības iestādēm, kas īsteno profesionālās pilnveides izglītības programmu darba aizsardzības jomā, kā arī licences izglītības iestādēm izsniedz Izglītības kvalitātes valsts dienests, kas ir

pārņēmis Profesionālās izglītības administrācijas funkcijas. Tomēr zemās kapacitātes dēļ dienests nevar efektīvi kontrolēt izglītības iestāžu īstenoto apmācību kvalitāti.

Šobrīd nav izstrādāts vienots mehānisms pasniedzēju regulārai kvalifikācijas paaugstināšanai, kā arī nepietiekamā finansējuma dēļ nav izstrādātas atsevišķas mācību programmas un profesiju standarti tādiem nozīmīgiem speciālistiem darba aizsardzības jomā kā ergonomisti, darba higiēnisti, toksikologi, arodveselības māsas u.c. un uzsākta šo speciālistu gatavošana.

3.4. Darba apstākļu uzlabošana ar likumdošanas un citām iniciatīvām

3.4.1. Administratīvo prasību samazināšana un normatīvo aktu pilnveidošana

Pēdējā laikā liela uzmanība tiek veltīta administratīvā sloga samazināšanai, lai atvieglotu darba devējiem darba aizsardzības prasību ieviešanu. Šim mērķim pamatnostādņu īstenošanas laikā LM ir izstrādājusi divus informatīvos ziņojumus. Informatīvais ziņojums par priekšlikumiem administratīvā sloga samazināšanai darba aizsardzības jomā tika pieņemts zināšanai 2009.gada 28.aprīļa MK sēdē (protokols Nr.27, 79.§), savukārt informatīvais ziņojums par situāciju darba aizsardzības tiesiskajā regulējumā un tā ievērošanā tika pieņemts zināšanai 2011.gada 19.aprīļa sēdē (protokols Nr.26, 29.§).

2010.gada 25.martā Saeimā tika pieņemti grozījumi Darba aizsardzības likumā, nosakot īpaša riska definīciju, precizējot uzticības personu tiesības un pienākumus, svītrojot prasību obligāti nodarbināt vai norīkot vismaz divus darba aizsardzības speciālistus, ja uzņēmumā tiek nodarbināti vairāk nekā 50 darbinieki, kā arī veicot citas izmaiņas administratīvā sloga samazināšanai. Tāpat triju gadu laikā ir veikta virkne citu izmaiņu normatīvajos aktos – atvieglota nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas kārtība, optimizēts obligāto veselības pārbažu veikšanas biežums atbilstoši reālajiem veselības riskiem, aktualizēts to komercdarbības veidu saraksts, kuros darba devējam darba aizsardzības jautājumu risināšanā ir jāiesaista kompetenta institūcija, samazināts dokumentu daudzums, kas darba devējam ir jāizstrādā, precizēta apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos, u.c.

Nemot vērā to, ka pēdējos gados ir būtiski samazināts administratīvais slogs, informatīvajā ziņojumā par situāciju darba aizsardzības tiesiskajā regulējumā un tā ievērošanā ir secināts, ka darba aizsardzības jomā normatīvie akti šobrīd atbilst ES direktīvu prasībām un nosaka minimālās prasības, kas jāievēro, lai nodrošinātu nodarbināto drošību un veselības aizsardzību darbā. Turpmāka atvieglojumu noteikšana varētu radīt risku tam, ka tiek apdraudēta normatīvo aktu atbilstība ES direktīvu prasībām, kā arī samazināts darbinieku aizsardzības līmenis.

Lai atvieglotu darba devējiem darba aizsardzības prasību ieviešanu, sākotnēji jau 2008.gadā tika plānota pirmo prakses standartu (darba aizsardzības prasību piemērošanu paskaidrojošu dokumentu) izstrāde noteiktām nozarēm, tomēr tā

aizkavējās, jo Saeimā netika atbalstīta prakses standartu definīcijas un tiesiskā pamatojuma noteikšana Darba aizsardzības likumā. Tomēr 2011.gada 27.maijā ir izdarīti grozījumi NTSP DLTSA nolikumā paredzot apstiprināt prakses standartus bez speciāla regulējuma Darba aizsardzības likumā. Šobrīd izstrādāti piecu prakses standartu projekti (būvniecībai, biroju darbam, kokapstrādei, lauksaimniecībai un veselības un sociālās aprūpes nozarei), kuru aktualizēšana un apstiprināšana DLTSA plānota 2011.gadā.

3.4.2. Ekonomisko stimulu ieviešana

Daudzās ES dalībvalstīs par motivējošu faktoru darba aizsardzības jautājumu sakārtošanai uzņēmumos kalpo diferencētā sociālās apdrošināšanas likmju sistēma, kur uzņēmumi bīstamākās nozarēs (ar augstāku nelaimes gadījumu darbā risku) maksā vairāk nekā tie, kas darbojas mazāk bīstamā nozarē. Par īpaši motivējošu faktoru šī sistēma kļūst tad, ja tiek ņemti vērā ne tikai nozares, bet arī konkrētā uzņēmuma rādītāji, un jo mazāk nelaimes gadījumu uzņēmumā notiek, jo mazāka obligātās sociālās apdrošināšanas likme pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām uzņēmumam jāmaksā. Šobrīd Latvijā visiem uzņēmumiem ir jāmaksā vienota sociālās apdrošināšanas iemaksu likme – darba devējam jāmaksā 24,09% (kopējā likme – 35,09%), tai skaitā 0,31% par apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām.

Pamatnostādnēs tika plānots izvērtēt iespēju ieviest diferencēto sociālās apdrošināšanas likmju sistēmu, lai uzņēmumiem ar sakārtotu darba aizsardzības sistēmu būtu jāveic mazākas iemaksas, tomēr šobrīd šāds izvērtējums nav veikts un kā šķērslī šādas sistēmas ieviešanai apdrošināšanas jomas speciālisti uzskata nepietiekami plašo tautsaimniecības struktūru, kā arī administrēšanas problēmas.

3.4.3. Atbalsts darba devējiem normatīvo aktu labākai ieviešanai

Lai palīdzētu darba devējiem veikt darba vides risku novērtēšanu un informētu tos par nepieciešamajiem darba aizsardzības pasākumiem, LDDK īstenotā ESF projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” ietvaros tiek veikti dažādi pasākumi.

Kā būtiskākais atbalsts darba devējiem jāmin projekta ietvaros veiktais 100 000 darba vietu riska novērtējums bīstamo nozaru uzņēmumos, kā arī šajās darba vietās nodarbināto praktiska apmācība un pasākumu plāna izstrāde, ko veica kompetentas institūcijas. Šī projekta ietvaros tiek veiktas arī darba devēju apmācības Rīgā un Latvijas reģionos, lai informētu un skaidrotu darba devējiem darba aizsardzības prasības. Lai informētu tieši jaunos komersantus, kas nesen ir atvēruši uzņēmumus, minētā projekta ietvaros ir izstrādāts informatīvais materiāls – jaunā komersanta pakete „Darba aizsardzība uzņēmumā. Palīgs jaunajiem komersantiem.”, kas sastāv no drukāta materiāla un pievienota kompaktdiska par darba aizsardzības prasībām 17 dažādās nozarēs. 2010.gadā materiāls izplatīts 12 000 eksemplāros, kā arī pieejams elektroniski interneta mājas lapā www.lddk.lv. Nākotnē plānots šo materiālu regulāri aktualizēt

atbilstoši notikušajām izmaiņām normatīvajos aktos. Projekta ietvaros ir uzsākta arī elektroniskas darba vides risku novērtēšanas sistēmas izstrāde, kuru ir plānots pabeigt un radīt pieejamu lietotājiem 2011.gadā. Plānots, ka šī sistēma būs praktisks palīgs darba aizsardzības speciālistiem darba vides risku identificēšanā un novērtēšanā, kā arī pasākumu plāna izstrādē.

3.4.4. Sociālā dialoga veicināšana nozaru un uzņēmumu līmenī

Sociālā dialoga veicināšanai nozaru un uzņēmumu līmenī LBAS īstenotā ESF projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” ietvaros izstrādāta koplīgumu datu bāze, kurā plānots apkopot koplīgumu paraugus, tomēr šobrīd trūkst uzņēmumu, kas vēlētos publicēt noslēgtos koplīgumus, tādēļ vēl turpinās darbs pie informācijas apkopošanas un ievadīšanas datu bāzē. Šī projekta ietvaros izstrādāta un 5000 eksemplāros izdots materiāls „Rokasgrāmata darbinieku pārstāvjiem un uzticības personām”, kurā apkopota informācija par darba aizsardzības prasībām, kas jāpārzina uzticības personai.

Izstrādājot grozījumus Darba aizsardzības likumā, kas Saeimā pieņemti 2010.gada 25.martā, tika plānots noteikt prasības uzticības personu darbības veicināšanai, paredzot konkrētu stundu skaitu uzticības personām savu pienākumu veikšanai, bet šīs prasības netika iekļautas galīgajā likumprojekta redakcijā, jo par to netika panākta vienošanās saskaņošanas procesā. Tomēr Darba aizsardzības likumā tika noteiktas precīzākas uzticības personu tiesības un pienākumi. Ieteicamais uzticības personām piešķiramo stundu skaits nedēļā tika iekļauts MK 2002.gada 17.septembra noteikumos Nr.427 „Uzticības personu ievēlēšanas un darbības kārtība” ar grozījumiem Nr.1006, kas pieņemti 2009.gada 8.septembrī.

Gan LDDK, gan LBAS, kā arī VDI regulāri organizē dažādus seminārus, kuros iekļauj arī jautājumus par sociālo dialogu darba aizsardzības jomā.

3.4.5. Adegvātas un efektīvas sodu sistēmas ieviešana un sodu piemērošana

Latvijā par darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu pārkāpumiem paredzēta gan administratīvā, gan kriminālatbildība. Administratīvos sodus darba devējiem par darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem VDI piemēro saskaņā ar LAPK. Ar 2008.gada 17.aprīļa grozījumiem LAPK ir paaugstināts soda apmērs par darba aizsardzības pārkāpumiem, kā arī ir noteikta diferenciācija atkarībā no pārkāpuma veida. Šobrīd saskaņā ar LAPK 41.⁴ pantu par darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu pārkāpšanu var izteikt brīdinājumu vai uzlikt naudas sodu juridiskajai personai no 100 līdz 750 Ls. Par specifiskiem prasību pārkāpumiem, piemēram, par darba vides riska novērtējuma neveikšanu vai nelaimes gadījuma darbā neizmeklēšanu vai slēpšanu var uzlikt naudas sodu juridiskajai personai no 250 līdz 1000 Ls. Par tāda nelaimes gadījuma neizmeklēšanu vai slēpšanu, kura rezultātā nodarbinātajam radušies smagi veselības traucējumi vai iestājusies nāve, var uzlikt naudas sodu juridiskajai personai no 1500 – 3000 Ls. Saskaņā ar LAPK

41.⁵ pantu par darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu pārkāpšanu, kas rada tiešus draudus nodarbināto drošībai un veselībai, var uzlikt naudas sodu juridiskai personai no 1000 – 3000 Ls, bet par atkārtotiem pārkāpumiem sods var sasniegt pat 10 000 Ls. Ņemot vērā ekonomiskās situācijas un uzņēmumu maksātspējas pasliktināšanos, 2010.gada nogalē ir izstrādāti grozījumi LAPK, kas paredz iespēju piemērot brīdinājumu par mazāk nozīmīgiem pārkāpumiem, kā arī samazināt zemākā naudas soda apmēru – plānots, ka grozījumi stāsies spēkā 2011.gadā.

Lai nodrošinātu vienotu sodu piemērošanas kārtību un inspektori par līdzīgiem pārkāpumiem piemērotu līdzīgus sodus, 2008.gada 12.decembrī apstiprināts VDI iekšējais dokuments „Kārtība, kādā notiek administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšana Valsts darba inspekcijā”. 2011.gadā ir izstrādāti arī metodiskie ieteikumi lietderības apsvērumu izvērtēšanai un administratīvā soda vispārējo kritēriju noteikšanai VDI izdotajiem administratīvajiem aktiem.

6.4.6. Nodarbināto veselības uzraudzības kvalitātes paaugstināšana

Lai noteiktu pēc iespējas objektīvākas prasības obligāto veselības pārbaūžu veikšanai, 2009.gada 10.martā MK pieņēma jaunus noteikumus Nr.219 „Kārtībā kādā veicama obligātā veselības pārbaude”, optimizējot līdzšinējo obligāto veselības pārbaūžu veikšanas biežumu atbilstoši reālajiem veselības riskiem. Lai atvieglotu arodslimību ārstu darbu, veicot obligātās veselības pārbaudes, Latvijas arodslimību ārstu biedrība 2009.gadā ir izstrādājusi vadlīnijas par kontrindikācijām darbā kaitīgos darba apstākļos, kā arī regulāri organizē apmācības ārstiem.

6.4.7. Darba aizsardzības normatīvo aktu pilnveidošana

Kaut arī pamatā ES direktīvu prasības darba aizsardzības jomā tika pārņemtas nacionālajos normatīvajos aktos jau pirms 2008.gada, arī vēlāk bija nepieciešams pārņemt atsevišķu jaunāku direktīvu prasības, kā arī nepārtraukti tiek pilnveidoti esošie normatīvie akti. 2009.gada 30.jūnijā MK pieņēma noteikumus Nr.731 „Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret mākslīgā optiskā starojuma radīto risku darba vidē”, kas stājās spēkā ar 2010.gada 27.aprīli un ir pirmais normatīvais akts, kas nosaka prasības attiecībā uz optiskā starojuma radīto risku. Jauns regulējums nodarbināto aizsardzībai pret elektrības radīto risku nav izstrādāts samazināto personālresursu dēļ LM, bet tā izstrāde ir plānota 2012.gadā. Izvērtējot esošo tiesisko regulējumu un situāciju, secināts, ka nav lietderīgi izstrādāt atsevišķu normatīvo aktu pašnodarbināto drošības un veselības aizsardzībai – šobrīd ir noteikts, ka pašnodarbinātajiem ir pašiem jā rūpējas par savu drošību un veselību. Pašnodarbināto aizsardzībai nākotnē būtu jālemj par iespējām izdot informatīvos materiālus vai īstenot citus pasākumus pašnodarbināto aizsardzībai.

Secinājumi

1. Neskatoties uz to, ka pagājuši tikai trīs gadi, kas ir puse no pamatnostādņu īstenošanas perioda, jau šobrīd ir sasniegts politikas rezultāts, kas tika plānots līdz 2013.gadam – letālo nelaimes gadījumu darbā skaita uz 100 000 nodarbinātajiem samazinājums par 30% attiecībā pret 2007.gada rādītāju. Līdz 2010.gada beigām šis rādītājs ir samazinājies pat par 51,8%, sastādot 2,8 nelaimes gadījumus, kas ir zemākais rādītājs pēdējo desmit gadu laikā un ļauj pietuvoties ES vidējam rādītājam. Tik straujš letālo nelaimes gadījumu skaita samazinājums var tikt skaidrots ar uzņēmējdarbības samazināšanos ekonomiskās krīzes ietekmē, īpaši bīstamajās nozarēs, kā arī būtiska loma ir bijusi veiktajiem pasākumiem. Nākotnē ir ļoti būtiski saglabāt šo pozitīvo tendenci, kas ir nopietns izaicinājums finansējuma trūkuma dēļ.

2. Saskaņā ar pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā” rezultātiem situācija uzņēmumos darba aizsardzības prasību ievērošanas ziņā ir uzlabojusies, tomēr tas notiek lēni. 2010.gadā darba vides risku novērtējums pilnībā ir veikts 31% uzņēmumu, līdz ar to secināms, ka tikai par aptuveni 2% gadā pieaug to uzņēmumu skaits, kuros ir kvalitatīvs darba vides riska novērtējums. Kā problēma jāmin fakts, ka nodarbināto informētības līmenis salīdzinot ar 2006.gada datiem ir samazinājies – darba devēji aizvien mazāk izpilda šo savu pienākumu – apmācīt un informēt nodarbinātos par darba aizsardzības jautājumiem. Līdz ar to prognozējams, ka pamatnostādņu īstenošanas laikā netiks sasniegti visi plānotie rezultatīvie rādītāji, īpaši attiecībā uz riska novērtējuma veikšanas īpatsvara un nodarbināto informētības līmeņa paaugstināšanu.

3. Pamatnostādnēs kā viena no būtiskākajām problēmām tika minēta nepietiekamā kapacitāte politikas plānošanai un kontrolei darba aizsardzības jomā. Pretēji plānotajam kapacitātes palielinājumam, valsts budžeta samazinājuma rezultātā tika būtiski samazināts LM un VDI darbinieku skaits, kas strādā ar darba aizsardzības jautājumiem, kā rezultātā minētā problēma ir kļuvusi vēl aktuālāka.

4. Pamatnostādnēs iekļauto rīcības virzienu īstenošanai nav piešķirti papildus valsts budžeta līdzekļi, tādēļ visi pasākumi tiek īstenoti esošo budžeta līdzekļu ietvaros, kā arī ES struktūrfondu projektu ietvaros. Nozīmīga loma ir LDDK un LBAS īstenojamiem ESF projektiem „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos”, (kopējais finansējums LDDK projektam – 4 055 724,73 Ls, LBAS projektam – 2 732 920,91 Ls), kuru ietvaros laika periodā no 2008.-2013.gadam tiek īstenoti dažādi pasākumi, sniedzot darba devējiem un nodarbinātajiem bezmaksas konsultācijas un apmācību darba aizsardzības un darba tiesību jautājumos, izstrādājot dažādus informatīvus materiālus, kā arī LDDK īstentā projekta ietvaros veicot bezmaksas darba vides riska novērtēšanu, pasākumu plāna izstrādi un nodarbināto apmācību bīstamo nozaru uzņēmumos, kas ir īpaši nozīmīgs atbalsts pašreizējā ekonomiskajā situācijā.

Ziņojumā lietotie saīsinājumi

DLTSA – Darba lietu trīspusējās sadarbības apakšpadome
ES – Eiropas Savienība
ESF – Eiropas Sociālais fonds
ERAF – Eiropas Reģionālās attīstības fonds
LAPK – Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss
LBAS – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
LDDK – Latvijas Darba devēju konfederācija
LM – Labklājības ministrija
MK – Ministru kabinets
NTSP – Nacionālā trīspusējās sadarbības padome
RSU DDVVI – Rīgas Stradiņa universitātes aģentūra „Darba drošības un vides veselības institūts”
VDI – Valsts darba inspekcija
VISC – Valsts izglītības un satura centrs
VSAA – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra

Labklājības ministre

I.Jurševska

29.06.2011. 16:58

7532

M.Vīksne

67021526, Mara.Viksne@lm.gov.lv